

արտայայտվելու այդ փոխառութիւնների մասին այս էջերում Զօրս անգամվայ փոխառութիւնների կանոնաւոր յաջորդականութիւնը—1914 թ. հոկտեմբերին (առաջին ներքին փոխառութիւն 500 միլ. ըուբլու), ղեկտեմբերին (առաջին արտաքին փոխառութիւն 500 միլ. ը.), 1915 թ. փետրվարին (երրորդ ներքին փոխառութիւն 500 միլ. ը.) և վերջապէս ապրիլին (երրորդ ներքին փոխառութիւն 1000 միլիոն կամ մէկ միլիարդ ըուբլու)՝ ցոյց է տալիս, որ իւրաքանչիւր երկու ամիսը մի անգամ կարեք է զգացվում փոխառութիւն կնքելու պատերազմական ծախքերի համար: Այդպիս սով պատերազմական պարտքերի ընդհանուր գումարը հասել է $2\frac{1}{2}$ միլիարդ ըուբլու, եթէ դրա վրա հաշւենք Անգլիայում և Ֆրանսիայում կնքված մի միլիարդ փոխառութիւնը՝ առևտրական և արդիւնաբերական նպատակների համար, կը ստանանք $3\frac{1}{2}$ միլիարդ մի խոշոր գումար՝ «պատերազմական շրջանի պարտքեր» անունով:

Ինչպէս վերջին՝ փետրվարեան 500 միլիոն ըուբլու փոխառութեան ժամանակ, այնպէս էլ այժմ, մեր երկրի դրամական շուկան ունի բաւական բեզերվ և կայ մեծ պատրաստակամութիւն ֆինանսիսների շըրջանում, դրվելու մի միլիարդի փոխառութեան: Թէ ինչ տնտեսական օրիէկտիվ պատճառներ են նպաստաւորում փոխառութեան համար ազատ դրամների կուտակման, դրա մասին խօսել ենք արդէն վերջին փոխառութեան մասին դրած յօդուածում: Այստեղ մեզ հետաքրքրում են միայն նոր փախառութեան պայմանները:

Ամենից առաջ աչքի է ընկնում ներկայ փոխառութեան բարձր տեկոսը՝ $5\frac{1}{2}\%$, մինչդեռ վերջին (փետրվարեան) փոխառութիւնը կնքված էր $5\frac{9}{10}\%$ -ով: Ի հարգէ այդքան բարձր տակոս ($5\frac{1}{2}$) խոստանում է վճարել կառավարութիւնը օբլիգացիաների տէրերին միայն վեց տարիների ընթացքում՝ մինչև 1921 թ. մայիսի 1-ը. իսկ այնուհետև մինչև պարտքի ամբողջական հանգուցումը՝ պիտի վճարվի կապիտալիստաներին 5%: Ամբողջ փոխառութիւնը պիտի հանգցվի շատ ուշ՝ 1996 թւականին: Համագույքան սկիզբը լինելու է 12 տարուց յետոյ՝ 1927 թւականից ի վեր. իսկ մինչև այդ կառավարութիւնը հրաժարվում է հանգցնել որևէ եղանակով: Եթէ փախառութեան մասնակից տարրելու մասն ըստ պատճառների խոստանում է կառավարութիւնը մինչեւ այս պատճառներին խոստանում է կառավարութիւնը պարտական վեց տարուց յետոյ աւելի ցածր տակոսով ($5\frac{9}{10}\%$) շահեցնել իրանց գումարները պիտի վճարվի կապիտալիստաներին 100, 500, 1000, 5000, 10,000 ըուբլու արժողութեամբ: Նշանակում է՝ հնարաւորութիւն կունենան այդ գէպրում փոխառութեան մասնակցելու նաև մասն դրամատէրերը:

B. Lucifer

ԱԱԻԹԱԲԵՐ ՀՈՂԵՐԻ ՏՆՈՐԻՒՄԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

Բազուի նաւթարդիւնաբերող շրջանների ուշադրութիւնը այժմ կենտրոնացած է մի հարցի վրա, թէ ինչպէս աւելացնել շահագործվող նաւթային հողերի քանակը: Ազատ, չը շահագործվող նաւթարեր հողերը պատկանում են գանձարանին: Այդ հողերը թարմ են և իրանց ընդերքում պարունակում են նաւթի վիթխարի քանակը Այժմեան նաւթարդիւնաբերող ֆիրմաների հողերը, որոնք կամ նրանց մասնաւոր սեփականութիւնն են կամ գանձարանինը լինելով՝ օգտագործվում են կապալյախն սիստեմվ, —արդէն շահագործման մէջ են երկար տարիներից ի վեր և նրանց արդիւնաւէտօ. թիւնը զգաւիրէն ընկել է: Այդ հողերից արտադրվող նաւթի քանակը աւելացման նաւթի աւելացումն էլ կախված է նրանից, որ գանձարանը շահագործման յանձնէ իր թարմ հողերի պաշարը: Սակայն այդ բանը ահա 14 տարի է, որ չէ աշօղվում գանձարանին: Նա մշակում է հողերի աճուրդի պայմաններ, աճուրդը տեղի է ունենում, բայց տարիս է այնպիսի հետեւանքներ, որ անկարելի է դառնում նրա հաստատումը: Այլ ևս անհանդունութիւնը էլ կապիտալի է դարձել տիրող կացութիւնը և նաւթարդիւնաբերութեան վիճակով շահագործված անձնութ ու հաստատութիւնները լարել են իրանց հնարաւմտութիւնը՝ մի ելք գտնելու արդի տարտամ դրութիւնից: Իր կողմից պատ նաւթարեր հողերի անօրինական խնդրի առիթով մի նախադիմ է առաջարկել Պետական Դռւմայի անդամ իվ. Տիտովը, և այդ նախադիմը դարձել է լայն քննութեան առաջարկայ, գրաւելով թէ չերմ կողմնակիցներ և թէ կատաղի հակառակորդներ: Բազուի նաւթարդիւնաբերական միջավայրում Տիտովի նախադիմը կողմնակից ունի նաւթարդիւնաբերողների խորհրդի օրգան՝ «Նեփթանու Ջնլո» թերթը: Տիտովի նախադիմը կացուի նաւթարդիւնաբերական տեխնիքական ընկերութեան է գտնում և Բագուի տեխնիքական կազմակերպութեան անդամների փոքրամասնութեան կողմից, այս ինչ

Ամառակը: Պէտք է սպասել, որ այդ հողերի
ահազործումը կաւելացնէ նաւթի քանակը,
որով և կիջնէ նրա գինը: Սակայն ինչպէս
լարգագրել այդ հողերը, որ չը վտանգվի
հանձարանի շահը, իսկ միւս կողմէց ներ-
ակութիւն չը ստեղծվի գանձարանի, որ-
պէս հողատիրոջ, նաևթարդիւնաբերողկա-
զալապուի և նաւթի սպասողի շահերի մի-
ւն: Այս հարցին Տիտօֆը տալիս է իր սրա-
թիւն պատասխանը, սակայն մինչև այդ նա-
նակազարժում է նախկին աճուրդների պայ-
տանները և այն առաջարկները, որոնք ար-
ևլել են նաևթարդիւնաբերութեան արդի վի-
ճակի բարելաւման առիթով:

Բագու Դ. Ա.

Թիֆլիսի քԱՆ. ԴՈՒՄԱՑԻ ՆԻՍՏԻ
(Մայիսի 18-ին)

Նախագահում է քաղաքագլուխ Ա. Ի. Խա-
փիսան:

Նիստը բացված յայտարարելուն պէս,
կսկիցին սովորական հարցազնդումները:

Ա. Բարենան հարցազնդում ուղղեց քա-
պօտում տիրող շաքարի սովի մասին:

Վարչութեան անդամ Մ. Ա. Զարար պա-
տասխանեց, որ քաղաքը բաւականաչափ
անակութեամբ շաքար է գնել Օդեսսայեւմ
Բագում. ստանալը ուշանում է վագոն-
եր չը տալու պատճառով: Մինչև այդ ստա-
լը քաղաքային վարչութիւնը դիմել է
նաև՝ դաստային վարչութեանը, խնդրելով
ուսարինաբար տալ քաղաքին, հիւանդա-
ուցներին մատակարարելու և ազգաբնակու-
թեանը վաճառելու համար 5000 պուդ: Շա-
արը արդէն վերցված է և մայիսի 20-ին
ը վաճառվի: Քաղաքի գնած ալիւրը ևս
մերօնշապէս ճանապարհված է և այս երկու
րու կը ստացվի:

Ա. Բարենան հետաքրքրվում է իմանալ
ազններ չը տալու պատճառների մասին:

Քաղաքագլուխը բացատրում է, որ
լատճառները երկու կարգի են, օրինական՝
յսինքն առաջին հերթը արգում է զօր-
ին, զինուրական պիտոյըներին, ինտենդա-
ութեանը և Կարմիր Խաչին, և յետոյ միայն
զգաբնակութեան անհրաժեշտ պահանջներին
բաւարարվում, դրանով էլ գանդաղում է:
Երկրորդ պատճառը զեղծումներն են, որ ե-
կան են համարական զինուրական պահանջները և
որդէն սկսված է իսկստ քննութիւն: Դրու-
թիւնը այժմ արդէն սկսում է լաւանալ
որիւ այն հանգամանքի, որ նաւարկու-
թիւնը Վոլգայի վրայով արդէն բացվում է:
Երկաթուղային իշխանութիւնը մթերքների
ուսիսդրութեան համար Բագուից Թիֆլիս
ստկացնում է օրական 30 վագոն:

Քաղաքագլուխը տուած բացատրութիւննե-
րց երեսում է, որ վարչութիւնը արել է ի-
անից կախված ամեն բան՝ քաղաքի ազ-
արնակութեան կարիքները ապահովելու
ամար, գնել է ալիւր ու շաքար, համարեա,
100,000 ր. իսկ այդ ապրանքների ստա-
լը շտապեցնելու համար, մայիսի 1-ից
ինչև 10, 14 հեռագիր է տուել, մի կազմ
ուղներով գեռ մասնաւոր դիմումները:

Գ. Կէյը հարցապնդում է անում լուսա-
ուտների ապակիների թանգանալու և ստ-
ագին սահմանելու մասին:

Քաղաքագլուխը բացատրում է, որ ստ-
ագին սահմանելը աւելորդ է, քանի որ
սերը չեն աւելացվել: Բացի դրանից՝ նա-
մանգապետը յայտարարել է արդէն, որ ա-
կիները պէտք է վաճառվեն պրեյսկու-
անտային գներով: Եթէ կարիք լինի, յա-
նայն դէպո խոստացված է մի քանի վա-
ռն տալ ապակիները սուաջին հերթում բե-
կուր թիֆլիս:

Քարտուղարը կարդում է մայիսի 4-ի
բժանագրութիւնը, որ ընդունվում է դու-
այի կողմէց առանց նկատողութեան:

Քաղաքագլուխը տեղեկութիւն տուեց դու-
ային սուրբվարակիչ հիւանդութիւնների
թացքի մասին: Մայիսի 18-ին եղել են
ուսանդներ սկարլատինայից՝ 16, դիմացից՝
11, ծաղկից՝ 11 և բժանոր տիֆից՝
11 բժանոր տիֆով նոր հիւանդացողներ
ն եղել մայիսին: իսկ այդ 25-ը արդէն
ուղանալու վրա են, դրանք զիմաւրա-
էս Այվազովի տանը հիւանդացողներն են
սորի գաղթականների մէջ: Զեռք առնված
ուսափոյթ, կարուկ միջոցներով աջազկեց
ուսնդութիւնը կանգնեցնել: Այժմ քաղաքը
նում է 3000 գաղթականների, որոնցից
200-ը ասորիներ են և հազարը հայեր՝
խաւորապէս պարսկահպատակ:

Պետրօգրադից նոր վերագրածած վարչ.
նկամ Ա. Մ. Արդութեան-Երկայնաբա-
ռկը տուեց զեկուցում համագումարի և
հասարակի իր գնալու շարժառիթների ու
զառակի մասին:

Ի միջի այլօց նպատակ է ունեցել պար-
ու նաև էլեքտրագարշի վերաբերեալ իրա-
բանական մի քանի խնդիրներ, որի մա-
սն շուտով կը զեկուցանի դումայի ֆի-
նանսական և իրաւաբանական մասնաժողո-
ւուն: Միաժամանակ աշխատել է աջողեցնել
իտական գանձարանի վրա մնացած քա-
ռագյին ապառիկները շուտով ստանալու
ըրցը, իսկ այդ գումարները բաւականին
շշոր են: Միմիայն զօրամասերի վրա
ացած ջրի ապառիկը համեստ է 320,000
ըլլու:

մլու 8% ովք Միկնոյն ժամանակ համա-
պահանութիւն տաւեց այդ գումարը հասցնե-
աւ 300,000-ի նկատի առնելով ազ-
անակութեան աղքատ մասի դրամական
էծ կարիքը:

Նորերս հեղեղից վնասված չքաւոր կա-
ռատեաներին նախնական օգնութիւն հաց-
ելու համար յատկացրեց 4000 ր. և քա-
ռակի կրած վնասները ուղղելու համար
6,000 րուբլի:

Վնասների չափը որոշելու և դրամական
ընութիւններու համար ընտրվեց իրաւա-
ռներից մի յատուկ յանձնաժողով:

Վերջում դռւման քննութեան առաւ քա-
ռային ծառայողների խնդիրը թանգու-
եան պատճառով ուժիները աւելացնելու
ամին:

Իրաւասու Ռ. Յավհաննիսեան և Ն. Տիգ-
անեան քննադատեցին վարչութեան զեկու-
ռումը, որով խնդրվում էր աւելացնել առ-
յժմ միայն 30—35 ր. ստացող ծառայող-
իրի ոսճիները, որոնց թիւը 50% է կազ-
ում կամ մինչև դեկտեմբեր՝ տասնհազար
ռոբի. իսկ ընդհանուր ոսճիները ժամա-
կաւորապէս աւելացնելու խնդիրը թող-
ում էր, ի նկատի առնելով գումարի մե-
ռութիւնը, որ 6 ամսվայ համար կազմում է
9,000 ր., և քաղաքային գանձարկդի սուղ
այմանները:

Երկար ու տաք վիճաբանութիւններից
տայ ծառայողների այդ խնդիրը յանձնվեց
ինանսական և կենսաթոշակային մասնա-
դովին քննելու Այդ մասնաժողովի մէջ
ոնում են նաև Լ. Տիգրաննեան, Ռ. Յավ-
աննիսեան, Պ. Գոտուա, Յ. Խանունց, Ստ.
ալստեան և Կէյլ:

Նիստը փակվեց ժամը 11-ից անց:
Վերջում կատարվեց ընտրութիւն մաս-
սժողովի:

Հ. Ք. ՄԿՐՏՈՒՄԵԱՆԻ ՄԱՀՎԱՆ ՇՈՒՐՋԸ

(Հեռագործ)

Կօկանդ, 17 մայիսի
Ողբում ենք անսասան և բեղմնաւոր հա-
սրակական գործիչ և մեր բարեկամ Մկրտ-
ումեան քահանայի անժամանակ մահը:

Ներսէս ք. Աբրահամեանց, Կատա-
րինէ Աբրահամեանց:

Ալէքսանդրօպօլից մեզ գրում են, որ
ննդուցեալ Գէորգ քահ. Մկրտումեանի
ոհը առաջացել է ոչ թէ սրտի պայթու-
ց, ինչպէս հաղորդել էինք անցեալում,
ու ուղեղի արիւնուութիւնից:

ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԳԱՒԱՐԻՑ

Ընթացիկ կեանք
Շուշի, 14 մայիսի
Եղանակները շարունակ մեղանում անց-
ւմ են երեմն պայծառ և տաք և երեմն
ձրեային:

Նուտով կը սկսվի դաշտավայրի հունձը.
Եցարայսերի պատղաբերութիւնը պէտք է
մարել առաւտ, եթէ սրանից յետոյ որևէ
ստահար չը լինի: Թութ թափեն էլ վրա-
նելու ժամանակն է, բայց որովհետեւ
ի քաշելը արգելված է, ուստի դաշտա-
յըրի բնակիչները ակսել են թթենիները
լրտել, տեղը բամբակ ցանելու համար:
Օդի խմելը կամաց կամաց վերանալու
ա է, և շատ լաւ կը լինի:

Բայց որովհետեւ Ղարաբաղը ծածկված է
եղինիների մեծ ցանցով, և շատ տե-
րում և նոյնիսկ մեծ մասում չի աճի
մբակ, ուստի բարւոք կը լինէր, որ ժա-
մանակը սովորէր թթից քաղցու (բաքմաղ)
ելը, կամ թութ չորացնելը:

Պետ.

Մեր կեանքից
Քերքի, 5 մայիսի
Երկի հանդանակութիւն եղաւ տեղիս հայ
սարակութեան շրջանում յօդուտ կամա-
ռների: Հանգանակից 1,100 ր. մի գու-
ր, որը ուղարկվեց թիֆլիս ըստ պատ-
նելոյն:

Նուտով կը լինի հանգանակութիւն յօդուտ
ողթականների:

Երկաթուղային հաղորդակցական գիծը
որի բաւարա արդէն պատրաստ է:
Կաթուղու կայարանը Ամու-Դարիայի
և ափին է և կօչվում է Քերքի կայա-
ն: Երկաթուղու կառուցմանք՝ մեր ժողո-
ւրդն աղատվեց այն տանջանքներից, որը
ում էր Ամու-Դարիայի վրա, 5—6 ժամ-
յ ճանապարհը կտրելով վեց օրում:

Ա. Աղիմ

Արդուինցիների վերադարձ
Բաթում, 12 մայիսի
Արդուինի վերագրաւումից յետոյ վախսա-
նները կարաց-կամաց լերադառնում են
և սաստանի զանազան քաղաքներից: Վե-
րագրածի գործը հեշտացնելու համար՝ Կ.
Բ. Ընկ. տեղիս ճիւզը և պատերազմից
սովածներին օգնող նահանգական կօմիտէ-
մայիսի 15-ից բացելու են ապաստարան,
ողել Ռուսաստանից վերադրօղները հան-
ուանալու են և որոնց ներկայումս տրվում
որը երկու ազամ թէյ և մէկ անդամ կե-
կուր:

